2

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE

AEGROTANTIVM INAPPETENTIA SALVTARI ET MORBOSA,

QVAM

SVB AVSPICIIS SVMMI NVMINIS

ET

CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE

PRAESIDE

VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO

DOMINO

D. ANDREA ELIA BVCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI,

POTENTISSIMO PRVSSIAE REGI A CONSILIIS INTIMIS,

MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE NATVRALIS PROFESS. PVBL. ORDINARIO,

IMPERIALIS ACADEM. NATVR. CVRIOSOR. PRAESIDE

ET COMITE PALAT. CAESAREO,

PATRONO, PRAECEPTORE AC PROMOTORE

SVMMO PIETATIS CVLTV PROSEQVENDO

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS

DOCTORALIBVS LEGITIME IMPETRANDIS,

D. MAII, A. S. R. CIↃ IↃ CC XXXXVIIII.

PVBLICE DEFENDET

AVCTOR

ANTONIVS FRIDERICVS LERCHE,

NORDHVSANVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE

TYPIS IOANNIS CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR. (5--

VIRIS
ERVDITIONIS GRAVITATE, VIRTVTVM
SPLENDORE, MVNERVMQVE AMPLITV-
DINE ORNATISSIMIS,

MAGNIFICIS, EXCELLENTISSIMIS,
AMPLISSIMIS, CONSVLTISSIMIS ATQVE
PRVDENTISSIMIS,

LIBERAE IMPERIALIS NORDHVSAE
DOMINIS
CONSVLIBVS
GRAVISSIMIS,
CIVITATIS PATRIAE PATRIBVS
LONGE MERITISSIMIS,

RELIQVISQVE
SPECTATISSIMIS
MAGNIFICI SENATVS
MEMBRIS,

MAECENATIBVS ET FAVTORIBVS SVIS
OMNI PIETATIS ET OBSEQVII CVLTV AETERNVM
COLENDIS,

SPECIMEN HOC INAVGVRALE

IN DEBITAE GRATITVDINIS ATQVE OBSERVANTIAE
SIGNVM, CVM PERPETVAE AC OMNIGENAE
PROSPERITATIS ATQVE FELICITATIS
VOTO,

HVMILLIME AC DECENTER

D. D. D.

TANTORVM NOMINVM

CVLTOR OBSEQVIOSISSIMVS,
ANTONIVS FRIDERICVS LERCHE.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA,

DE

AEGROTANTIVM INAPPETENTIA SALVTARI ET MORBOSA.

PROOEMIVM.

Multis innumeriſque medicinam, apud aegros faciendam, irretitam atque ſtipatam eſſe difficultatibus, neminem Medicorum inficias ire exiſtimo. Multa ſane occurrunt, quae Medicum impediunt, quo minus voti ſui in aegrorum curatione compos fieri poſſit. Innumerae aegrotantium

tantium aeque ac aliorum praeconceptae opiniones, de morbis eorumque mutationibus, iure meritoque referri merentur ad ea, quae Medico grauiſſimas pariunt moleſtias. Inter alia vero inprimis opinionum diuerſitas circa appetitus vitia, in morbis haud raro obuenientia, hoc luculenter teſtatum ire poteſt. Simulac enim quis morbo qualicunque corripitur, & appetitus proſtrationem perſentiſcit, maximo ſe expoſitum periculo anxie autumat: immo plebeii tunc demum morbo ſe laborare credunt, quando appetitus imminutio ſe exſerit, ſique Medicum accerſunt, ante omnia rogant, vt appetitum reſtituat, cauſam interſerentes, morbum mox profligatum iri, ſi cibos rurſus adſumere poſſent. Callide hinc fallax vrinariorum prophetarum turba vanae ſuae conſulit gloriae: primum enim omnium, quod ex vrinae inſpectione praeſagiunt, eſt, aegrum inappetentia laborare, cumque haec a plerisque pro primario habetur morbo, hinc omniſcientiae famam deportant & reliquas aegri circumſtantias facillimo negotio

gotio percipiunt. Non tantum vero inter plebeios, verum etiam inter ditiores plurimos & honoratiores mos inualuit, vt adſtantes, aegro ciborum aſſumtionem recuſante, in maximum coniiciantur timorem, exiſtimantes, eundem haud poſſe ſuperare morbum, ſi nihil ciborum aſſumeret; vires enim exinde magis magisque debilitari & proſterni, hacque ex ratione morbi euentum ominoſum eſſe metuendum. Hanc ergo ob cauſam aegrotum amice hortantur, vt quidquam ſaltem ciborum adſumat, ſique renuit, ipſe Medicus precibus fatigatur cumulatiſſimis, vt eo ipſum diſponat. Aeger tandem, anxiarum pertaeſus querelarum, interdum cogitur, vt cibos capiat, nemine interim conſiderante, an etiam coactus appetitus vires reficere & aliqualem aegro adferre poſſit vtilitatem. Quodſi vero aegrotans nullis moueri poteſt precibus, vt aliquid comedat, plerumque adſtantes ventriculum quam maxime deperditum & muco obſitum accuſant, Medicumque ſerio hortantur, vt hanc maxime reſpiciat partem &

reme-

remediis ſtomachicis priſtinum illi reſtituat robur hincque dependentem appetitum. Medico patulas ipſis aures haud praebente, pertinaciter atque irati inſiſtunt, ignorantiae non raro eundem accuſant, & ad alios, ſtolido tali praeiudicio magis forſitan fauentes, confugiunt, non ſine praeſentaneo ſaepe & grauiori, ſumme vacillantis iam ſanitatis, dispendio, in miſeris talibus aegrotis vtplurimum ſubſequente. Ob inſignem ergo illam opinionum diuerſitatem, circa *aegrorum inappetentiam*, Medicis aeque ac ipſis aegrotis maxime pernitioſam, placuit iam, ſpeciminis inauguralis loco, ſeorſim in eius varias cauſſas diuerſamque indolem inquirere, & in quantum ea magis ſalutaris, aut vere morboſa ſit, exactius indagare & explanare. Faxit diuinum Numen, vt leuidenſes hi conatus in ſanctiſſimi ſui nominis gloriam & aegrotantium ſalutem feliciter cedant.

§. I.

§. I.

Cum paulo curatius in aegrotantium ſalutarem aeque ac morboſam inappetentiam inquirere iam conſtituimus, ordo cogitandi requirit, vt prius mentem noſtram declaremus, quid per *inappetentiam* intellectum velimus, quam ad diuerſum illius effectum exponendum nos accingimus. *Inappetentia*, ſi ad verbalem attendimus ſignificatum, nihil aliud denotat, quam *ceſſans & ſublatum alicuius rei deſiderium*; medico vero ſenſu generaliter deſignat *ſublatum cibos adſumendi deſiderium*; aſt in praeſentiarum ſpecialiter *inappetentiam*, & quidem *aegrotantium*, definimus, quod ſit *ſublatum cibos, cum delectamento alias ingeſtos, adſumendi deſiderium.*

§. II.

Poſſet quis hanc noſtram ſuppeditatam defini-

tionem vitii cuiusdam accuſare, quod, dum inappetentiam aegrotantium non definiuimus per ſublatum deſiderium cibos *quoslibet* adſumendi, ſed tantum illos, qui cum delectamento alias adſumpti ſunt, anguſtior exiſteret & naeuo laboraret logico. Verum enim vero ſi quis paulo attentiori conſiderat animo, inappetentiam in aegrotis non adeſſe poſſe, quamuis cibos quosdam non adſumant, facile definitionis noſtrae veritatem cognoſcet. Abunde enim iam conſtat, homines quosdam, ex peculiari animi corporisque conſtitutione, certa edulia ne odore quidem, multo minus guſtu poſſe perferre, ſed prorſus illa auerſari. Ponamus igitur talia edulia eiusmodi aegroto praeberi, illumque ea non adſumere, num ne inde concludere licebit, aegrum inappetentia laborare? nequaquam: Nunquam enim alias in ſtatu ſano adfuit deſiderium edulia haec adſumendi, hinc etiam illa aegrotans, ſi ipſi praebentur, non adſumet; praebeas autem aegro alios cibos, quos antea comedere potuit, ſique illos adſumet, non aderit inappetentia, quae tamen adeſſe deberet, ſi inappetentia eſſet ſublatum deſiderium quoslibet cibos adſumendi. Vbi vero in aegrotante nullum plane occurrit deſiderium, tales adſumendi cibos, quos alias cum delectamento ingeſſit, tunc certiſſime concludere licet ad aegroti inappetentiam, manifeſto ſimul indicio, eam optime definiri per ſublatum deſiderium cibos cum delectamento alias ingeſtos adſumendi.

§. III.

§. III.

Appetitum vel verum & genuinum, vel ſpurium exiſtere, conſtat ex phyſiologicis. Prior adeſt, ſi homo ex ingrata ventriculi perceptione impellitur, vt ad iſtam imminuendam & prorſus depellendam cibos adſumat. Poſterior locum obtinet, ſi quis, quamuis cibis iam ſatiatus ſit, rarius quoddam edulium, ſit vel gratiſſimi ſaporis, vel ab aliis tantum ita depraedicatum, adhuc ingerit. Hac ex ratione errare mihi non videor, ſi *inappetentiam* in *veram* & *ſpuriam* diſpeſco. *Veram* voco, ſi in aegro a cauſis in corpore haerentibus deſiderium, cibos alias cum delectamento ingeſtos adſumendi, tollitur; *ſpuriam* vero dico, ſi aegri imaginationis vis & falſa perſuaſio, quod cibi vel ſordide ſint praeparati, vel aliquid aduerſi recondant, hoc deſiderium imminuit aut tollit. Cum vero, praeſente inappetentia ſpuria, nec ad cauſas morbificas in corpore haerentes, nec ad veram inappetentiam certo concludere licet, hinc ad illam in ſubſequentibus non attendemus, ſed priorem ſaltem, ſeu veram, noſtrae ſubiiciemus conſiderationi.

§. IV.

Veram inappetentiam non ſemper morboſum & praeternaturalem indicare ſtatum, nemo negabit, conſiderans, eam in hominibus ceteroquin ſanis quotidie occurrere. Notum enim eſt, inappetentiam veram ventriculo cibis referto, poſt paſtum nimirum, in quibusuis ſeſe exſerere homini-

 bus;

bus; nullus autem hanc praeternaturalem vocare poterit, vnde patet, inappetentiam veram diuidi debere in *naturalem* & *praeternaturalem;* priorem voco ſublatum cibos alias ingeſtos adſumendi deſiderium, ventriculo cibis iam repleto; ſub poſteriori autem intelligo ſublatum cibos alias ingeſtos adſumendi deſiderium, cibis licet intra conſuetum temporis ſpatium non adſumptis.

§. V.

Deſiderium cibos conſuetos adſumendi ſublatum eſt vel in totum, vel ex parte, hinc duae oriuntur inappetentiae praeternaturalis ſpecies, quarum prima *appetitus proſtratio,* ſeu *inappetentia perfecta*, graecis ἀνορεξία, altera *appetitus imminutio,* ſeu *inappetentia imperfecta*, graecis δυσορεξία audit. Si ſcripta Medicorum euoluimus, tres quidem inappetentiae praeternaturalis ſpecies reperimus, nimirum ἀνορεξίαν, δυσορεξίαν & ἀποσιτίαν, ſeu abhorrens ciborum faſtidium; quoniam vero vltima ſpecies ſaepius priori adſociatur, ideo ſeorſim in ſubſequentibus eam non conſiderabimus. Non raro inſimul contingit, vt tale ciborum faſtidium ab imaginationis vi dependeat, hinc iuxta §. III. ad *ſpuriam* pertinet, minime vero in praeſentiarum ad nos ſpectat.

§. VI.

Appetitum in morbis laedi debere & inappetentiam praeternaturalem in illis ſe exſerere, ratio, ſuffragante experientia, nobis perſuadet; dum enim primaria appetitus ſedes in ventriculo exiſtit,

eius-

eiusque vigor tam a debita huius partis conſtitutione vt & aequabili proprio pariter, ac humorum transfluentium motu, quam a legitima ſanguinis & liquoris gaſtrici qualitate & quantitate dependet, facile apparet, inappetentiam excitari debere laeſis vel deficientibus requiſitis ad bonum adpetitum neceſſariis. Nullus autem ferme adſignari poteſt morbus, in quo horum requiſitorum vnum vel alterum, vel interdum omnia, non laedantur, propterea quoque nemo negabit, inappetentiam in morbis adeſſe debere, & re ipſa occurrere.

§. VII.

Naturalem atque legitimam ventriculi eiusque tunicarum, ad appetitum vegetum, requiri conſtitutionem, neminem fore, qui neget, credo. Teſtantur hoc obſeruationes de aegris inappetentia diu laborantibus & tandem demortuis, vbi tunicarum ventriculi induratio, conſtrictio rigida, abſceſſus, &c. reperta ſunt. Poteſt quoque aliter non fieri, quin inappetentia ſub hoc ventriculi ſtatu adeſſe debeat. Ad verum enim producendum appetitum peculiaris papillularum ventriculi nerueaarum requiritur titillatio, haec autem quia, ventriculi tunicis praeternaturaliter conſtitutis, non debite vel plane non fieri poteſt, luculenter apparet, inappetentiam exinde neceſſario debere oriri.

§. VIII.

Aequalem ventriculi motum periſtalticum, a fibris longitudinalibus aeque ac circularibus perficiendum, ad appetitum neceſſarium eſſe, Phyſiolo-

gia docet. Orietur igitur inappetentia a motu periſtaltico ventriculi turbato. Hoc enim praeſente cibi adſumpti rite conquaſſari, diſſolui, digeri & per pylorum expelli nequeunt; hinc impuritates viſcoſae producuntur & nidoroſae, quae, dum cauſam appetitus tollunt §. VII. non poſſunt non excitare inappetentiam. Interea non obtendimus, quod ſemper turbato ventriculi motu periſtaltico inappetentia produci debeat: Vbi enim ſaburra magis acris & acida gignitur, augetur papillarum neruearum ventriculi titillatio & irritatio, hinc appetitus magis inde exaltari, quam imminui debet. In quantum autem, turbato ventriculi motu, viſcida impuritatum colluuies, vel ex ingeſtorum, vel ſanguinis vitio oboritur, in tantum tollitur cauſa appetitus (§. VII.), & inappetentiae via panditur.

§. IX.

Secerni in ventriculo humorem tenuem & ſpirituoſum, nec acidum, nec alcalinum, *liquoris gaſtrici* nomine venientem, ex phyſiologicis conſtat. Liquor hic ſecretus & in rugis ventriculi, reliquias ciborum adhuc continentibus, detentus, indolem acrem & leniter acidulam induit, vnde nerueas ventriculi papillulas titillans atque irritans, ingratam producit ſenſationem, quae homines ad adſumendos cibos impellit. Inappetentiam igitur oriri debere, turbato liquoris gaſtrici effectu, quis eſt qui ibit inficias? Si enim liquor iſte, vel potuum ſpirituoſorum copia, vel a narcoticorum vi, vel a

viſci-

viſcida impuritatum ſaburra, vel ab aliis cauſis immutatur, vel plane corrumpitur, mutatur etiam effectus, quem producere debet, hinc ceſſat cauſa appetitus, ideoque inappetentia non poteſt non ſubſequi.

§. X.

Gaſtricum liquorem e maſſa ſanguinea ortum ſuum ducere, nemo negabit, perpendens, omnium in corpore humano ſecretorum humorum fontem exiſtere ſanguinem. Sanguinem igitur impurum & partibus heterogeneis ſcatentem inappetentiam poſſe producere, extra omnem dubitationis aleam poſitum eſt. Sanguine enim deprauato, humores ab iſto ſecreti erunt vitiati, indolem hinc habebunt alienam alioſque edent effectus. Quoniam autem liquoris gaſtrici effectus in eo conſiſtit, vt nerueam ventriculi tunicam titillando producat appetitum (§. IX.), ceſſabit iam ille effectus, quo ceſſante neceſſario inappetentia euenire debet.

§. XI.

Motum humorum, per ventriculi vaſa progredientium, aequalem, ad bonum requiri appetitum, Medicorum dogmata experientia teſtante euincunt; perturbato igitur ſanguinis motu in corpore humano, turbabitur etiam in ventriculo, hinc vel nimis accelerabitur, vel nimis retardabitur. Vtroque modo requiſitum ad appetitum tolletur, quo ſublato contrarium appetitus, inappetentiam nimirum, ſe exſerere debere, cuilibet patet. Quoniam igitur in omnibus fere morbis inordinatus

tus atque turbatus exiſtit humorum circuitus, recte non minus, quam veriſſime, inmortalis memoriae Vir, *Fr.* HOFFMANNVS, *Med. ſyſtem. Part. I. pag. 179.* ſcribit: *Notatu digna res eſt, quod in omni fere morbo appetitus & digeſtio laedatur.*

§. XII.

Chylificationis menſtruorum, bilis nempe & ſucci pancreatici, bonam conſtitutionem ad appetitum vegetum multum conferre, non eſt quod multis ſtabiliamus. Deprauatis igitur his ſuccis, cibi legitime non diſſolui & digeri poſſunt, hinc impuritates gignuntur, quae ſi inprimis viſcidae exiſtunt, cauſam appetitus tollunt (§. IX.) & inappetentiam producunt.

§. XIII.

Primam inappetentiae ſpeciem, *anorexiam* nempe, dum conſideramus eiusque cauſas rimamur, earum prima nobis ſe offert, nimirum velox nimis & rapidus ſanguinis per vaſa ventriculi circuitus. Hoc enim vrgente, debita & legitima liquoris gaſtrici non poteſt contingere ſecretio: Cumque praeterea, ob vehementem partium ſulphurearum attritum, magnus excitatur calor, gaſtricum liquorem diſſipans, tollitur exinde primaria appetitus cauſa, qua ſublata anorexiam ſubſequi debere, quilibet perſpicit. Comprobant aſſerta haec ſatis luculenter inprimis inflammationes, vti aliarum partium, ita praecipue ventriculi, quibus praeſentibus aegri plenaria ſemper appetitus proſtratione, ſeu anorexia, laborant.

§. XIV.

§. XIV.

In numerum cauſſarum anorexiam producentium iure meritoque vlterius referimus inopiam & deprauationem liquidi neruei. Si enim hoc deficit, vel deprauatum eſt, liquor gaſtricus non ſolum vitiatur, ſed etiam ſenſatio in papillulis nerueis ventriculi obtunditur; tolluntur inde appetitus requiſita, eamque ob cauſam anorexia excitari debet. Patet exinde, cur in morbis malignis, praegreſſis nimiis excretionibus per aluum & ſudorem, adſumtione narcoticorum, aliisque in morbis, vbi penuria vel deprauatio ingens liquidi neruei adeſt, appetitus plenarie communiter proſternatur.

§. XV.

Humorem putridum, aeruginoſum, plus minusue corruptum, in ventriculo ſtabulantem, a vitio ventriculi *a)*, aut viſcerum ipſi adiacentium inſigni labe *b)*, aut alia quacunque ex cauſa inductum, plenariam appetitus proſtrationem, ſeu anorexiam, poſſe producere, non eſt quod ambigamus. Laeduntur exinde omnimode cauſſae ad appetitum neceſſariae; quis autem exiſtimabit, quod his ſublatis appetitus poſſit adeſſe, cum, ceſſante cauſſa, effectus etiam neceſſario debeat ceſſare. Mirari hinc non licet, cur aeger, cuius mentionem facit BONETVS, *Anatom. pract. Lib. III. Sect. I. Obſ. II.* appetitus diuturna proſtratione laborauit, cum

C diſſe-

a) vid BONETI Anatom. pract. Lib III. Sect. I. Obſ. I. IX.
b) Idem Lib. III. Sect. Obſ. VI. XIII. XVI.

diſſectio cadaueris eius cauſſam, humorem nempe viridem ventriculi cauum replentem, detexit.

§. XVI.

Vltimo etiam haud reticendum erit, quod pariter tenax & viſcida materia, inſtar cruſtae ventriculi parietes obſidens, & praecipue ex nimio terreſtrium & abſorbentium medicamentorum abuſu collecta, anorexiam excitare valeat. Teſtantur huius aſſerti veritatem obſeruationes de hominibus, nimio craſſiorum & viſcidorum ciborum vſui indulgentibus, anorexiam inde perpeſſis, aliisque, qui nimiam abſorbentium quantitatem deuorarunt, quale quid ipſe ego annotaui in aegro, febre quotidiana detento, qui vnice ex hac cauſa diu ſatis anorexia laborabat, quod copioſior abſorbentium vſus viſcoſa tali ventriculum obduxerit cruſta, quae poſtmodum quoque, oborto vehementi vomitu, quoad maximam partem ſponte reiecta fuit.

§. XVII.

Imperfectae inappetentiae, ſeu dyſorexiae, easdem ferme eſſe cauſſas, vtut gradu mitiores, nemo inficias ire poterit, perpendens, anorexiam & dyſorexiam gradu tantum differre. Interim non inconſultum erit, illarum quasdam tantum, inprimis vero frequentiores, iam adducere. Referimus autem huc praecipue languidum & debilem ventriculi motum periſtalticum, vtpote qui efficit, vt non ſolum ſenſatio neruearum illius papillarum, dum parcior liquidi neruei adfluxus contingit, imminuatur, ſed etiam impuritates colligantur, quae effectum

effectum liquoris gaſtrici infringunt. Ratio hinc reddi poteſt, cur otioſi vitaeque ſedentariae indulgentes, triſtitiae & anxiis curis dediti, potulenta tenuia calida copioſius ingurgitantes, multisque obnoxii vomitibus, frequentiſſime dyſorexia laborent.

§. XVIII.

Haud infrequentem dyſorexiae cauſſam liquorem gaſtricum, vel a vaporibus foetidis corruptorum viſcerum, vel ab abuſu ſpirituoſorum, &c. deprauatum, exiſtere, teſtatur experientia. Tali enim modo efficacia liquoris gaſtrici imminuitur, eamque ob cauſſam appetitus pariter infringi & dysorexia excitari debet. Mirum hinc non eſt, ſi homines, ſpirituoſa ieiuno ventriculo copioſe ingerentes, aut ſuctioni tabaci nimium indulgentes, & aegri diuturna alui obſtructione laborantes, dyſorexiam experiuntur.

§. XIX.

Inſufficientem liquoris gaſtrici quantitatem ſuum ad appetitus imminutionem conferre ſymbolum & dyſorexiam poſſe producere, ex antecedentibus ſatis abunde patere arbitror. Teſtantur hoc inprimis affectus, nimiam ſanguinis ſpiſſitudinem pro cauſſa agnoſcentes, cum quibus dyſorexiam eſſe coniunctam Medicorum ſcripta & obſeruationes comprobant. Inde etiam fieri ſolet, vt nimius mox ante paſtum inſtitutus corporis motus, noxius eſſe ſoleat, appetitum & digeſtionem laedendo, eam praecipue ob cauſam, quoniam, humoribus copioſe

ad peripheriam depulſis, ſecretio liquoris gaſtrici ſufficiens impeditur. Quod reliquas & anorexiae & dyſorexiae cauſas attinet, earum vlteriorem recenſionem & explicationem nec paginae Diſſertationi huic deſtinatae, nec inſtitutum noſtrum permittunt, dum animus nequaquam fuit, omnes inappetentiae cauſas rimari; ſufficit, nos praecipuas & quae noſtro potiſſimum inſeruiunt ſcopo, adduxiſſe & explicaſſe.

§. XX.

Antequam ad diuerſum inappetentiae in morbis effectum nos accingimus, erit ante omnia neceſſarium, in illorum argumenta inquirere, qui in genere inappetentiam, inprimis vero *anorexiam*, omnibus in morbis noxiam & ominoſam proclamant. Prouocant huius ſententiae patroni ad continuum fluidorum ad ſolida adpulſum, hincque dependentem ſolidorum attritum & deſtructionem, fluidorumque immutationem & deprauationem, vnde probare volunt, morbos deficiente appetitu ideo feliciter decurrere non poſſe, quoniam quantitas & qualitas humorum, nullis adſumtis cibis, magis magisque laederetur peiorque redderetur. Quod vero rationes has, de inappetentiae, praecipue anorexiae, quibusuis in morbis detrimento, attinet, illas, accuratiori rationis lance ponderatas, leuiores exiſtere & maxime lubricis inniti fundamentis, probatu haud erit difficile. Concedimus quidem & ambabus largimur, continuum in morbis ſolidorum fieri attritum & humorum produci immutationem;

neuti-

neutiquam autem exinde ſequitur, omnes morbos ſine adſumtis cibis ad tempus quoddam feliciter decurrere haud poſſe. Notum eſt, plurimos morbos ex humorum vitio, eorum nempe vel ſpiſſitudine, vel acrimonia, vel nimia quantitate, originem ducere, eosque feliciter decurrere, ſi cauſſae, a quibus producti ſunt, tolluntur. Tolluntur autem nequaquam adſumtione ciborum, ſed potius motibus partium ſolidarum fluidarumque, quibus vel abundans quantitas imminuitur, vel vitiata qualitas, ſubſequentibus ſe- & excretionibus, emendatur. Si enim cibi etiam optimi adſumuntur, a ventriculo tamen rite ſubigi non poſſunt, dum digeſtionis requiſita in morbo qualicunque laeduntur (§. XI.); hinc aliter fieri non poteſt, quin inpurus generetur chylus, cumque humores iamiam inpuri ab eo magis inquinentur, (adſentiente Sene noſtro, *impurum*, inquiente, *corpus, quo magis nutriueris, eo magis laeſeris,*) cauſſas morborum non tolli, ſed potius grauiores, morbosque periculoſiores euadere, quilibet concedet, accuratius ea quae diximus perpendens. Errant exinde in totum, qui humores in morbis, cibis ad tempus quoddam non adſumtis, corrumpi eorumque vitiatam qualitatem peiorem fieri exiſtimant; apparet potius, quod aegroti, dum potulenta congrua ingerunt, eorumque ope fluiditatem humorum debitam conſeruant vel reſtituunt, feliciter, imo facilius e morbis euadere valeant.

§. XXI.

Sunt adhuc & alii, qui anorexiam in morbis quibusuis noxiam & periculoſam exiſtimant, ex ea potiſſimum ratione, quod vires ſine ciborum adſumtione frangantur, & morbi exinde cum aegrorum periculo altiores agant radices. Pro maiori ſententiae ſuae confirmatione, prouocant ad continuas ſub morbis contingentes excretiones, quibus ita vigentibus, deficiente ciborum adſumtione, aequilibrium inter ſolida & fluida auferri, vires magis magisque debilitari, aegrorumque interitum certo certius imminere, arbitrantur. Aſt, ſi vires corporis humani conſideramus, conſtat ex phyſiologicis, eas dependere a debita ſolidorum & fluidorum conſtitutione eorumque legitimo motu: Virium igitur languore ſe exſerente, vitium in modo dictis ipſarum requiſitis adeſſe neminem negaturum eſſe credo. Ponamus igitur, in morbo vel ab humorum mala diatheſi, vel vitiata quantitate, vel motu eorum inordinato, vires laedi, facile hinc patet, cauſſis his remotis virium languorem emendari debere. Quod autem ciborum adſumtione cauſſae hae non tolli poſſint, ſed potius virium iactura maior fieri debeat, exinde patet, quia cibi male concocti, chylum vitiatum maſſae ſanguineae communicando, qualitatem motumque fluidorum laedunt, hinc, cauſſas virium languoris augendo, illum eo magis exaſperant. Et quamuis ſe- & excretiones ſub morbis continuo ſuccedant, minime tamen exinde concludi poteſt, quod cibi adſumi debeant

beant in morbis, ſi feliciter decurrere deberent, ſiquidem potulentis aſſumtis fluidorum iactura, ſub excretionibus contingens, reſarcitur, hinc nequaquam totale aequilibrium inter fluida ac ſolida tollitur, & exinde certiſſimus alias metuendus interitus praecauetur. Interim non negamus, quod, repurgata quoad maximam partem in morborum declinatione humorum maſſa, cibi congrui aſſumti vires reficiant, ſed concedimus potius, quod tunc anorexia, inprimis diu perſeuerans, viribus iamiam debilitatis haud parum ſit infeſta. De reliquo vero apparet ex antea allatis rationibus, anorexiam in genere in morbis pro noxia & periculoſa haud quaquam habendam eſſe.

§. XXII.

Quod reliquas de inappetentiae, inprimis anorexiae, noxa in quolibet morbo ſententias concernit, dum, cibis non adſumtis, bilioſas & acres particulas, maſſam ſanguinis intrando, morborum augmentum inducere ſtatuitur, illis longius inhaerere eorumque refutationi diutius immorari, ſuperuacaneum eſſe arbitror. Sunt enim ita comparatae, vt ex antecedentibus lubricum illarum fundamentum cognoſci atque facillime ſubuerti valeat. Quod cibis non adſumtis particulae bilioſae & acres maſſam ſanguinis intrent morbumque aggrauent, ideo fieri non poſſe iudico, quia per villos inteſtinorum, nerueis ramulis inſtructos, tranſitus illarum haud parum impeditur, inſimulque potulentis dilutis & ſufficienter adſumtis acrimonia talis obtunditur. Si

autem

autem ingens illarum partium acrimonia peccaret, non video, qua ratione cibis adſumtis illa imminui ac prorſus profligari poſſit, quippe qui, dum ob menſtrui, ad chylificationem & concoctionem neceſſarii, corruptionem, legitime non digeruntur, nouam potius acriorum impuritatum copiam ſuppeditabunt & morbi incrementum exinde magis, quam decrementum, promouebunt.

§. XXIII.

His praemiſſis ordo neceſſitasque poſtulat, vt nunc disquiramus, quo tempore in morbis inappetentia eiusque ſpecies ſalutarem vel noxium, ſeu morboſum, ſpondeant effectum. Optima autem incedemus via, ſi prius, cum morbi omnes interni ratione periodi & decurſus, quem ſeruant, vel *acuti*, vel *chronici* exiſtunt, *acutos* luſtramus, vtpote tempora certa & decurſum ſuum breuius accuratiusque obſeruantes prae morbis chronicis. His etenim conſideratis & obſeruato inappetentiae effectu, facilius quoque in iis morbis, qui tam exactum non ſeruant decurſum, quando inappetentia ſalutaris vel morboſa ſit, cognoſci poterit.

§. XXIV.

Morbos acutos eorumque ex numero *malignos* & *exanthematicos*, quorſum referuntur febres petechiales, purpura alba, variolae, &c. exacte ſatis intra breue temporis ſpatium tempora ſua, initium nempe, incrementum, ſtatum & decrementum ſeruare, Medicorum obſeruationes, experientia teſte, docent. Peccare in his morbis miaſma indolis

dolis alcalinae, ſymptomata, remedia iuuantia & laedentia, euincunt. In initio horum morborum miaſma ſanguini admiſceri & inexiſtere, ſub incremento magis extricari ac diffundi, in ſtatu vel ad excretionem diſponi, & excretionibus ſubſequentibus criticis a maſſa humorum ſecedere, vel nocitua ſua & deſtructoria vi corporis vires ſuperando, humoribus immixtum manere mortemque inducere, in decremento tandem maxima ex parte e corpore remotum eſſe & eliminatum, ratio innuit, ſymptomata & decurſus comprobant, Medicorumque dogmata euincunt. Decurrent igitur morbi hi feliciter, ſi cauſſa illorum adpropriatis corrigi & expelli poteſt remediis. Ea exinde omnia ſalutarem praeſtabunt effectum, quae maſſam ſanguinis, iam impuram, non magis inquinando cauſſam horum morborum non reddent grauiorem, nec illius correctionem & remotionem impedient. Inappetentiâ autem, inprimis vero anorexiâ, hoc perfici & effectum hunc praeſtari, ex §. XX. abunde patet; hinc illam in horum morborum vigore, initio nimirum, incremento & ſtatu, ſalutarem eſſe, modo dicta teſtantur. Haud paucae Practicorum obſeruationes, de aegrotis feliciter ab his morbis liberatis, adſumtis tantum potulentis congruis & remediis appropriatis, id eo magis confirmant. Nec raro aegros ad regna Proſerpinae rapi, horum ſub morborum vigore ad ciborum adſumtionpm coactos, quis ibit inficias? Dum enim magna virium proſtratio his in morbis occurrit, inſignem liquidi ner-

vei deprauationem atque inopiam ſupponens, fieri non poteſt, quin cibi adſumti corpori detrimentum inferant & anorexia, cauſſa illius iuxta §. XIV. praeſente, potius adeſſe & prodeſſe debeat. Regula hinc generalior de inappetentia ſequens emergit: *Anorexia in vigore acutorum, praecipue malignorum morborum, aliorumque, ſanguinis corruptione maiore viriumque inſigni proſtratione ſtipatorum, vtilis eſt atque ſalutaris.*

§. XXV.

Morbis his declinantibus, maſſam humorum quoad maximam partem miaſmate liberatam & a cauſſa morbifica eſſe repurgatam (§. praeced.), hinc humorum progreſſum magis aequalem fieri, fluidorumque qualitatem adeſſe emendatam, ipſe morbi euentus teſtatur. Cum autem exinde appetitus cauſſae quadantenus redeunt, hinc ille etiam redire debet, licet non perfecte, eamque ob cauſſam dysorexiam in declinatione horum morborum ſalutarem eſſe, neminem negaturum credo. Practica igitur, veritati & experientiae conformis, hinc fluit regula: *Vegetum & immoderatum in declinatione horum, vti & aliorum morborum, ſe exſerentem appetitum, eſſe pernicioſum, atque eorum vel recidiuam, vel alia peiora mala inducere.*

§. XXVI.

Vti ciborum quorumuis aſſumtio ſub morborum acutorum & malignorum vigore, iuxta §. XXIV. noxia exiſtit, ita praecipue cauendum eſt, ne aegrotantes durante horum morborum vigore

adſu-

adſumere cogantur cibos e carnibus animalium paratos. Recondunt enim hae carnes in ſinu principium alcalinum, dum ex humoribus ortum ducunt, quippe qui ob continuum inteſtinum & progreſſiuum motum, vita durante, ad alcalinam diſponuntur naturam. Fieri hinc aliter non poteſt, quin cibis eiusmodi adſumtis miaſma, quod ſimilis indolis eſt, exaltetur, horumque morborum ferocia, ominoſo euentu haud raro ſubſequente, augeatur. Comprobat ea, quae dixi, egregie obſeruatio *Illuſtris & Excell.* DN. PRAESIDIS, *Fautoris, Praeceptoris & Promotoris ſummopere deuenerandi*, quam haud ita pridem in Praelectionibus *de aegris viſendis* retulit. Aegra nimirum purpura grauiter decubuit alba, & licet ab initio grauiſſima maximeque ſuſpecta adparuerint ſymptomata, purpura tamen erumpente puſtulisque legitime eleuatis, ſpes conualeſcentiae optima apparuit. Aegram tunc temporis adſtantes admonent, ut aliquid comederet, ipſique aſſatae perdicis, ad quam ſpeciatim appetitus ferebatur, portionem exhibent, quam cum deguſtaſſet, magno cum cognatorum ſolatio adſumit. Praeterlapſis autem vix octo vel decem horis, omnia illico in peius fuerunt mutata, virium proſtratio de nouo inuaſit nouaque febris accenſa fuit, ita, vt vix ac ne vix quidem intra octo dierum ſpatium, optimis licet adhibitis remediis, morbus denuo mitigari, vires admodum labefactatae paululum inſtaurari, aegraque ex orci faucibus, adſiſtente diuina gratia, reduci potuerit.

§. XXVII.

Morbos acutos inflammatorios, ſub quibus maxime intelligimus cauſum, febrem ſynocham ſimplicem, pleuritidem, peripneumoniam, &c. breuiter & exacte pariter decurſum ſuum ſeruare, hinc cum malignis exanthematicis ratione decurſus conuenire, multis probare ſuperfluum erit. Humorum motum intenſe in illis eſſe auctum, ſymptomatibus conſideratis, ipſa teſtatur ratio. Cum autem acceleratus nimium circuitus humorum anorexiae cauſſa ſit (§. XIII.), ſequitur inde, appetitus proſtrationem, ſeu anorexiam, ſub horum morborum vigore non ſolum adeſſe, ſed etiam, tum iuxta regulam §. XXIV. ſuppeditatam, tum iuxta §. XI. ceſſante nimirum appetitus & digeſtionis requiſito, pro ſalutari reputandam eſſe. Subſequente autem horum morborum declinatione, cauſſam anorexiae ceſſare, hinc dyſorexiam adeſſe & prodeſſe debere, nullus vnquam negabit. Patet igitur exinde, inappetentiam in vigore morborum acutorum, inprimis anorexiam, impediendo eorum augmentum, non eſſe noxiam; ex quo tertia de inappetentia regula practica fluit: *Inappetentia, inprimis anorexia, in morbis, durante auctiori & validiori ſanguinis motu, eſt ſalutaris.*

§. XXVIII.

Quod reliquos, ratione decurſus morbis chronicis breuiores, attinet morbos, *continuos* nempe, cum vel ſine exanthematibus corpus humanum inuadentes, quorſum referimus febres catarrhales,

lentas

lentas & hecticas, purpuram rubram, &c. illos acrioribus humorum impuritatibus foueri & produci, ex pathologicis conſtat. Euentus illorum eo melior & felicior, quo citius excretionibus conſuetis acres impuritates e maſſa humorum remouentur, teſtimonio poteſt eſſe luculentiſſimo. Symptomatum vehementiam vno impetu non perſeuerare, ſed potius ad tempus quoddam remittere, ſubſequente denuo eorum exacerbatione, experientia confirmat. Impetu ſymptomatum recrudeſcente motus in corpore exacerbari, & acriores impuritates copioſius ſanguini inexiſtere, largior peripherica excretio ſubſequens, ſymptomata mitigans, teſtatur. Horum igitur ſub exacerbatione inappetentia, praecipue anorexia, non poteſt non ſalutaris exiſtere. Si quis enim conſiderat, cibos tunc adſumtos morbos illos reddere deteriores (§. XX.), illorumque incrementum promouere, facile perſpiciet, appetentiam certiſſime noxam, inappetentiam vero emolumentum adferre. Sub remiſſione horum morborum maſſa humorum purior exiſtit, per anteced. hui. §. hinc redeunt ex parte appetitus cauſſae, & idcirco adſumtio ciborum aliqualis, modo concoctu faciles & bonae ſint qualitatis, ſalubritate non erit deſtituta. Declinantibus tandem illis, dyſorexiam (iuxta §. XIII. & XIV.) ſalutarem eſſe, appetitumque, in dies viribus ſimul incrementum capientibus, vegetiorem, horum morborum felicem euentum indicare, experientia quotidiana teſtatur.

 §. XXIX.

§. XXIX.

Conſiderato ſalutari inappetentiae effectu in morbis acutis, ordine nunc ducimur ad contemplandum in *morbis chronicis* ſimilem inappetentiae effectum. Cum autem morbi hi neutiquam, vti priores, decurſus ſui tempora exquiſite & manifeſto ſemper obſeruent, illos tantum, qui prae reliquis exactius typum ſuum ſeruant, conſiderabimus, vt hinc ad reliquos, quando inappetentia ſalutaris ſit, concludi poſſit.

§. XXX.

Febres ſic dictas *intermittentes* prae reliquis diuturnis morbis accuratius decurſum ſeruare, ipſa experientia docet. Fomitem & cauſſam illarum in ventriculo & inteſtinis latitare, aſſerunt vno ore ſcholae Medicorum. Colluuiem humorum viſcido-acrium & bilioſorum has febres producere, primarumque viarum debilitatem, & humorum, ad concoctionem aeque ac chylificationem neceſſariorum, vitium vel praecedere, vel ab ingeſtis qualitate & quantitate peccantibus produci, ratione & obſeruationibus comprobatur. Erunt exinde in his febribus ea omnia ſalutaris effectus, quae non ſolum cauſſam illarum remouent, ſed etiam impediunt, quo minus noua vitioſorum ſuccorum ſaburra, maſſam inquinans ſanguineam, in primis viis generari & coaceruari valeat, cumque inappetentia hunc praeſtet effectum, ſponte eluceſcit, inappetentiam in genere (§. I.) in febribus intermittentibus, vti etiam in aliis morbis chronicis, cauſſas ſimiles

agno-

agnoſcentibus, vtilem atque ſalutarem iure meritoque eſſe habendam. Comprobat generatim inappetentiae ſalutarem in febribus his effectum, pertinacia illarum rebellis, in aegrotis voracitati nimium deditis. Proſtant innumerae ferme obſeruationes, de nimia febrium harum diuturnitate ſymptomatumque grauitate, ſique paulo curatius in cauſſam inquiſiveris, vtplurimum illam in incongruo & vitiato diaetae moderamine inuenies, luculentiſſimo teſtimonio, ea, quae in genere de ſalutari in febribus intermittentibus inappetentiae effectu iam monuimus, veritati & experientiae reſpondere.

§. XXXI.

Quoniam febres hae eam ob cauſſam *intermittentes* vocantur, quod ſymptomatum ipſis propriorum exacerbationem intermiſſio ad certum excipit tempus, videndum nunc erit, an earum in paroxyſmo inappetentia, & praecipue anorexia, ſit ſalutaris. Praeſentia anorexiae ſub paroxysmi ferocia (§. XIII.) requiritur; ſalutarem autem tunc eſſe illam, impuritatum non ſolum maior in ſanguine praeſens, ſed etiam earum in primis viis exiſtens copia, iuxta §. XX. abunde ſatis docet. Optime hinc illos ſibi conſulere, qui, paroxyſmo harum febrium, vt & aliorum morborum, more ſolito iam adfligente, cibis in totum tunc abſtinent, antecedentia ſufficienter teſtantur. Quartam inde regulam practicam de inappetentia deducimus: *Anorexia in omnibus morbis, colluuiem vitioſorum humo-*

humorum inſignem in primis viis fouentibus, coniuncto ſimul motu humorum valido, eſt ſalutaris.

§. XXXII.

Anorexiam non ſolum in paroxyſmo febrium intermittentium (iuxta §. praeced.), ſed etiam ante paroxyſmum ſalutarem exiſtere aegrotisque emolumentum ſpondere haud exiguum, innumerae obſeruationes de febribus nimia voracitate ſtipatis, (germanice *Freß-Fieber* dictis,) experientia teſtante, euincunt. Produci ſymptomatum febrilium exacerbationes, ſeu paroxyſmos, a ſubtilioribus impuritatum primarum viarum partibus, maſſae ſanguineae ſucceſſiue communicatis, ceſſatio illorum, ſordibus iſtis remotis, luculenter teſtatur. Appropinquante paroxyſmo has impuritates copioſius in maſſa humorum oberrare, ipſe mox ſubſequens comprobat paroxyſmus. Cibi igitur horis aliquot ante paroxyſmum adſumti, praeſente iam impuritatum ſaburra, digeſtioni maxime infenſa, male digeruntur, hinc praeſentem vitioſorum humorum colluuiem magis magisque augent & ſub febribus inprimis illarum paroxyſmos (§. XX.) vehementiores ac diuturniores reddunt. Dum igitur cibis breui ante paroxyſmum adſumtis febrium incrementum atque maior prolongatio producitur, eaque omnia noxia dicuntur, quae morborum incrementum promouent & diuturnitatem, clare patet, quod ciborum ante paroxyſmum adſumtio noxia, anorexia autem ſaluberrima exiſtat.

§. XXXIII.

§. XXXIII.

Intermiſſione harum febrium ſe exſerente, ſanguinem ab impuritatum copia quoad maximam partem eſſe repurgatum, omnia fere ceſſantia euincunt ſymptomata. Erit exinde dyſorexia, cauſſis anorexiae ex parte ceſſantibus (§. XIII. & XIV.), non noxia, ſi modo caueatur a cibis qualitate & quantitate peccantibus. Interim in initio harum febrium, dum cauſſa illarum praecipue in primis viis reſidet, anorexia ſalutaris eſſe poteſt, cauſſa illius (§. XV. adducta) praeſente. Expulſis autem primarum viarum ſordibus & declinantibus his febribus, ex paroxyſmorum imminutione & ſubſequente ceſſatione cognoſcendis, praeſentibus appetitus requiſitis (§. X. & XI.), appetitum magis magisque ſucceſſiue redeuntem bonas aegrotantium res indicare eisque ſalubritatem ſpondere, nemo, teſtante experientia, in dubium vocabit. Ea, quae de ſalutari in febribus intermittentibus inappetentiae effectu diximus, ſine vlla difficultate ad reliquos morbos chronicae indolis, ſiue vitium & cauſſa illorum in ſolidis, ſiue in fluidis, aut in ventriculo aliisque partibus lateat, adplicari poſſe, cognitum & perſpectum eſſe iudico, hinc plura proferre, nulla exigente neceſſitate, de ſalutari inappetentiae, praecipue anorexiae & dyſorexiae, effectu in reliquis morbis chronicis, non erit neceſſarium.

§. XXXIV.

Conſiderato nunc ſalutari, tam in acutis, quam in chronicis morbis, effectu, ordo & neceſſitas po-

ſtulat, vt etiam ad conſiderationem *morboſae inappetentiae* nos accingamus. Cauſſis remotis effectum ceſſare, hinc & anorexiam declinantibus morbis, tam acutae, quam chronicae indolis, cum cauſſae illius deficiant (per anteced.) non adeſſe debere, non eſt quod multis oſtendamus rationibus. Morboſa igitur ſemper habenda erit inappetentia, praecipue vero anorexia, quotiescunque in declinatione morborum acutorum aeque ac chronicorum occurret. Perſeuerante illa, declinantibus morbis acutis, inprimis maligno - exanthematicis, ante omnia allaborandum erit Medico, vt cauſſas eius tollat. Quodſi igitur anorexiae cauſſam, vel ſubtiliorum humorum, inprimis liquidi neruei, defectus, vel horum humorum deprauatio, ob reſtitantes adhuc miaſmatis in ſanguine reliquias, admiſſo praecipue qualicunque regiminis vitio, vel alio quocunque errore, conſtituant, optimum praeſtabunt effectum omnia ea remedia, quae vel ſubtiliorum humorum copiam reſtituunt, vel miaſmatis reliquias infringunt & e cutis colatorio easdem eliminant. Priori ſcopo analeptica aliis omnibus palmam praeripient, ex aquis huius efficaciae, quales ſunt: aqua ceraſorum nigrorum, florum tiliae, meliſſae, liliorum conuallium, naphae, cinnamomi, corticum citri, aurantiorum, &c. cum vel ſine vino paratae, addito ſyrupo vel aurantiorum, vel cinnamomi, vel alio eiusdem effectus, compoſita. Poſteriori ſcopo inſeruient ptiſanae, ſucco citri, vel aceto vini, ſiue ſimplici, ſiue de-

ſtillato,

ſtillato, acidulatae, pulueres diaphoretici fixi ſucco citri irrorati, itemque potiones vel mixturae leniter diaphoreſin excitantes, ſubiuncto debito regimine, ne excretio cutanea impediatur, & exhibendo praedicta remedia, pro circumſtantiarum conditione, vel crebrius, vel parcius. Vbi autem ſaburra vitioſa in primis viis ſub morbi decurſu, longa praecipue obſtructione alui praegreſſa, collecta, ſignis conſuetis cognoſcenda, cauſſam anorexiae conſtituet, optime illa tolletur, ſi talia adhibentur, quae leniter & ſine maiori primarum viarum irritatione illas exturbandi facultate pollent, quorum in numerum prae aliis referri merentur decocta tamarindinata, adiecto cremore tartari, & potiones mannatae cum vel ſine rhabarbaro, addita inſimul, ſcopo carminatiuo, vna vel altera olei deſtillati guttula, e. g. macis, vel de cedro, &c.

§. XXXV.

Eadem ex ratione, §. praeced. adducta, anorexiam in reliquorum morborum declinatione morboſam eſſe & ominoſam, abunde ſatis adparet. Medico igitur in illa tollenda eodem modo, vti §. praeced. oſtenſum eſt, procedendum erit, vt, conſiderando prius & rimando anorexiae cauſſas earumque diuerſitatem, iuxta ſedem & ſubiectorum conditionem, remediis congruis & adpropriatis illam deinde tollere ſtudeat. Vbi autem cauſſam illius vel in ventriculi, vel in aliorum viſcerum vlceroſa corruptione latere, & remediis nequaquam ſuperabilem eſſe, cognouerit, impediendo tantum

vlterius incrementum & citiorem inde dependentem interitum, omne curationis abſoluet punctum.

§. XXXVI.

Quod denique morboſam anorexiam, in declinatione febrium intermittentium, vti & reliquorum morborum chronicae indolis, ſe ſe exſerentem attinet, illius conſiderationem aliqualem iam inſtituere ordinis ratio poſtulat. Morboſam illam eſſe, cuilibet facile patet, hinc Medicum, iuxta officium ipſi incumbens, omnem debere operam adhibere, vt anorexiam tollat, ſana ratio dictitat. Quoniam autem harum febrium ſedes, iuxta §. XXX. in primis viis exiſtit, ante omnia Medico ad illas erit reſpiciendum. Quando igitur anorexiae cauſſa ibi latitat, aderit ſaburra, vel ad viſcoſo-mucidam, vel ad bilioſo-acrem, vel nidoroſam magis inclinans indolem. Ad priorem cauſſam corrigendam & exturbandam, omnem abſoluent paginam quaeuis incidentia, inprimis ſalia neutra, quorſum pertinent tartarus vitriolatus, nitrum antimoniat. arcan. dupl. crem. tartar. &c. addito vno vel altero vegetabili, ſale acri incidente aromatico pollente, vt pulu. rad. vincetox. ari, pimpinell. alb. &c. itemque abſorbente quodam; ſubiungendo poſt vſum horum remediorum & aliquot dierum ſpatium, laxantia ſalina, vel Sedlicenſe, Egranum, aut Anglicanum. Quod bilioſo-acrem attinet ſaburram, illam optime corrigent abſorbentia teneriora, vt Cryſtall. montan. ppt. Glacies Mar. ppt. &c. cum pauxillo nitri & cremoris tartari nupta, ſubiuncto poſtea laxante rhabarbarino. Nidoro-

doroſam denique, e ructibus, ſaporem ouorum putredine corruptorum inſtar inferentibus, cognoſcendam ſaburram, incidentia praedicta cum abſorbentibus, itemque laxantia ſalina infringent & remouebunt. Quodſi vero indicationes ſufficientes adfuerint, pro ſaburra facilius e ventriculo vomitu exturbanda, non ſolum in declinatione acutorum, ſed etiam chronicorum morborum, adeoque & harum febrium, vomitoria vel ex rad. Ipecacuan. vel ex Tartaro emet. concinnata, optimam locabunt operam. Interim non negamus, quod etiam acida ſaburra, copioſius in ventriculo ſtabulans, anorexiam poſſit producere, conſentiente BOHNIO *in Circulo anatomico-phyſiologico, Progymnaſm. VIII. p. 126*, licet alias ea plerumque auctam magis appetentiam, quam anorexiam, excitare valeat; ſique haec in culpa fuerit, aliis praeferenda erunt abſorbentia teneriora, inprimis Magneſ. alb. & alcalina. Pari modo ſi in reliquis morborum chronicorum ſpeciebus anorexia occurrit, iuxta diuerſitatem cauſſarum illam inducentium erit procedendum. Plura igitur de emendatione & remotione anorexiae in reliquis morbis chronicis proferre, ſuperuacaneum exiſtimo, cum haec, quae de febribus intermittentibus diximus, ad reliquos morbos chronicae indolis facillimo poſſint adplicari negotio.

§. XXXVII.

Antequam tamen huic Diſſertationi coronidem imponimus, haud reticendum erit, quid de appetentia aegrotantium, ſub deſperato ferme illorum

 ſtatu,

ſtatu, ſit ſentiendum. Haud raro talem adpetitum, *ſpurium* merito vocandum, in morbis occurrere, ſaepiusque effectum ſalutarem, aegrotos in limine mortis ferme conſtitutos ad ſanitatem reuocando, nemine fere cogitante, praeſtare & praeſtitiſſe, obſeruationes Medicorumque relationes, inprimis *Ephemerides Acad. Natur. Curioſ. Dec. II. Anno X. Obſ. CXCII.* teſtantur. Poſſet exinde quis ea, quae de inappetentiae, praecipue anorexiae, ſalubritate, & appetitus in morborum vigore noxa, aſſeruimus, in dubium vocare, cum ex his obſeruationibus conſtet, adſumtione ciborum, primo licet intuitu maxime noxiorum, emolumentum aegrotis, imo ſanitatis reſtitutionem fuiſſe procuratam. Verumenimvero ab vno alteroque caſu conſecuti ſalutaris effectus, poſt comeſtionem ciborum in morborum vigore aut dubio eorum euentu, indiſcretim ad omnes morbos, itemque ad imitationem poſſe concludi, quis vnquam affirmabit? Quoniam vero ſaepius experientia docet, poſt adſumtos in tali morborum ſtatu cibos nequaquam ſimilem ſalutarem inſequutum fuiſſe effectum, quaeritur iam, quibusnam ex ſignis appetitus talis ſpurius, attamen ſalutaris, cognoſcatur. Quod meam attinet ſententiam, ego appetitum in morbis, ratione euentus dubiis, ſalutarem vtplurimum eſſe habendum iudico, ſi aegri cibos, licet etiam primo intuitu haud ſalubres, inopinato, maximo cum deſiderio nullaque ab adſtantibus illorum mentione facta, anxie & vehementer efflagitant. Quod autem noxa maior inde

metui

metui non debeat, ſed potius ſalutaris conſequi poſſit effectus, ita explicandum eſſe puto: Motibus animi vehementibus corporis quoque motus augentur & viuidiores fiunt (per exper.); hinc circuitus humorum, vti in toto corpore, ita etiam per ventriculi vaſa, euadit vegetior, qui cum digeſtionem adiuuat, facit etiam, vt cibi tunc aſſumti aliquo modo legitime concoqui & in ſalutem corporis cedere queant, dum inſimul motu humorum viuidiori excretiones adiuuantur, quae cauſſam morbificam remouere eiusque vlteriori ſaeuitiae, praeter ſpem & opinionem, felicem imponere poſſunt

F I N E M.

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO

DOMINO DOCTORANDO

S. D. P.

P R A E S E S.

QVi vtiles atque nondum ab aliis ſufficienter explanatas artis medicae plenius excutiunt materias, ii magnam omnino mihi videntur mereri laudem, ſaltem maiorem, quam qui argumenta ab aliis iam ad vmbilicum perducta tantummodo repetunt, adeoque leuiter mutatis quibusdam voculis eandem denuo recoquunt crambem. Quemadmodum enim hi, imperitis fucum inducendo, rempublicam medicam ſcriptis ſuis onerant; ita contra illi eam praeclare exornant, adeoque artis ſalutaris alumnos multis modis ſibi deuinciunt. Quumque TV, NOBILISSIME HONORVM DOCTORALIVM CANDIDATE, *loco ſpeciminis inauguralis talem ſelegeris materiam, quae,*

quam-

quamuis vtique vtiliſſima, a plerisque haud tacta, a paucioribus vero hactenus tantum non neglecta fuit; eapropter TE *promerita omnino laude mactandum exiſtimo. Auſpicato nimirum in eleganti hac commentatione egiſti de ſalutari & morboſa variis morbis afflictorum inappetentia, ſicque non tantum grauiora atque haud raro infelicia vulgi funditus euertis praeiudicia, verum etiam ipſis nondum in artis opere obfirmatis Medicis anſam praebes, ne indiſcretim ab aegrotantium anorexia malum ſtatim augurentur euentum, haecque omnia, firmioribus ſuffulta rationibus, concinno ſatis ordine* TVIS *exhibuiſti lectoribus. Nae immerito* SCHARANDAEVS, *in egregio* de modo & ratione viſendi aegros *libello, quem* TIBI *Tuique ſimilibus, id eſt in doctrinae ſalutaris ſtudio prouectioribus, nuperrime explanaui, peruerſas vulgi exſibilat opiniones, dum inter alia Cap. XVIII. §. VIII.* quantum, *inquit,* cibi, & quoties aegris adhibendum ſit, nemo hactenus curauit: ſingulis namque horis, diu noctuque, cum offis aut aliis obſoniis accurrunt, aegro renuenti intrudunt, minis etiam ſaepe intentatis, niſi patinas vacuent; immo vitae ſanitatisque incuriam exprobrant, ſi id, quod vires reficit, reſpuant, nempe cibos. Clamant item, aegros in tenui victu delinquere, & ex praeceptis Medicorum peccari magis, quam paullo pleniore victu. *Moxque idem Vir celebris ſuam ſubiungens epicriſin:* Verum, *ait,* obſeruaui ego, noſtrates ex frequenti ciborum exhibitione difficilius tardiusque curari, tum ſaepiſſime recidiuas pati, &c. *Errores itaque, quos paucis modo laudatus perſtrinxit Auctor, eos* TV, *omnes fere morbos ſigillatim percenſendo, paullo vberius exagitas. Haecque tantopere* TIBI *viſa fuere iucunda, vt ſtatueres ea pro Diſſertationis inauguralis argumento colligere, atque nouis ſubinde illuſtrare acceſſionibus. Enimuero quum* TE *per aliquot anno-*

rum interuallum auditore perinduſtrio ac amico vſus ſim, immo ab aliquo iam tempore nobis ſub eodem tecto quotidiana fere conſuetudo fuerit, non poſſum ſane, quin TIBI *non ſolum cum perpetua ſingularis induſtriae laude confectum curriculum academicum, ſeorſimque hoc quam diligentiſſime elaboratum ſpecimen inaugurale, verum etiam decretos ſummos in arte ſalutari honores, ex animo gratuler. Summum precor Numen, omnis ſalutis felicitatisque noſtrae auctorem, vt ſuis omnia ſecundet atque proſpera reddat auſpiciis, quae in ſcientiae ſalutaris exercitio, cui* TE *optime praeparatus accingis, in poſterum conaberis. Vale. Dab. d. I. Maii, MDCCXLIX.*

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO

DOMINO DOCTORANDO

CONTVBERNALI ET AMICO SVO AESTVMATISSIMO

S. D. P.

IOANNES CHRISTIANVS HILDEBRAND,

Alberſt. Mansfeld. Med. Doctorandus Oppon.

MVndum opinionibus regi, vnanimi iam dudum conſenſu veteres aeque ac recentiores iuerunt teſtatum viri praeſtantiſſimi. Aſſerti huius veritatem prae aliis ſaepiſſime experitur Medicus aegrorum lecto aſſidens. Inter alia aegrotantium inappetentia teſtimonio poteſt eſſe luculentiſſimo. Simulac enim quis, morbo qualicunque correptus, cibos aſſumere recuſat, ſtatim adſtantes, inprimis vetulae, de ſalutari morbi euentu deſperant. Succurrit, quod vetula quondam interrogata ſit, cur adeo timeret de imminuto aegrotorum appetitu? reſpondit, & quidem ſerio vultu, omnes morbos e ventriculo ducere originem, appetitum proſtratum morbi teſtari victoriam, aegrumque, ſi elixiriis appetitus mox reſtitui non poſſet ſtomachicis, morti expoſitum eſſe certiſſime. En vetularum ad Vtopiam merito relegandarum Philoſophiam! Laudem igitur non immerito mereris, cum tam variae opiniones de inappetentia aegrorum, Medicis aeque ac aegrotantibus exitioſae, exiſtunt, quod peculiari themate in ſalutarem & morboſam

 inqui-

inquiſiueris inappetentiam. Gratulor hinc, TIBI, AMICE AESTVMATISSIME, *de egregiis in arte medica acquiſitis profectibus: gratulor* TIBI *de feliciter emenſo ſtudiorum ſtadio; gratulor denique* TIBI *de egregio diligentiae Tuae fructu, Laurea nempe Doctorali tempora Tua cingente. Exoptato animi corporisque vigore in poſterum vt fruaris aegrotisque curae Tuae committendis auxiliatrices feliciter adhibeas manus, opto. Amicitiam quae nos intercedit, locorum licet interuallo ſeiunctus, ſancte vt colas, rogo. Dabam. Halae die IIda Maii MDCCXLIX.*

Der klügſten Aertze Kunſt rechtſchaffen zu ſtudiren,
  Iſt, was man ſtets von Dir mit Wahrheit ſagen kan.
Dir muß der Doctor-Huth mit Recht den Scheitel zieren,
  Vernunfft, Fleiß, Wiſſenſchafft die zeigens deutlich an.
Dich wird man mit der Zeit der Krancken Hülffe nennen,
  Du bleibſt durch Deinen Fleiß der klugen Welt beliebt.
Dich muß der Neider ſelbſt als einen Artzt erkennen,
  Der ſich in Wiſſenſchafft mit vieler Müh geübt.
So cröne Dich denn GOTT mit einem langen Leben,
  Dein Wohlſeyn müſſe ſtets, Herr Bruder! blühend ſeyn.
Der Himmel wolle Dir viel Glück zum Curen geben,
  So ſtreichet Deine Kunſt des Fleißes Wucher ein.

Joh. Philipp Erpel, aus Halle,
Med. Doctorandus Oppon.

Wer zweiffelt noch daran, daß fleißiges Studiren
Jedweden Muſen-Sohn zur Weißheit könne führen?
Die Streitſchrifft zeigt es an, ſie iſt ſehr wohl gerathen,
Geh aufs Catheder hin, geh, zeige Deine Thaten,
Verlache Deinen Feind, er muß Dir doch wohl weichen,
Der Wahlplatz bleibet Dir ſamt allen Siegeszeichen.
Ich flieh und dabey kan ich mich noch glücklich nennen,
Daß ich an Dir mein Freund den Sieger werde kennen.

Hierdurch wolte dem Herrn Doctorando ſeine
Ergebenheit aufrichtig bezeigen
Joh. Michael Hoffinger, aus Wien,
Opponent.

Gehe Freund dem Glück entgegen, das Dir Fleiß und Eyfer giebt!
So krönt Aeſculap die Söhne, die ſich in der Kunſt geübt,
Alle Theile unſers Leibes wie uneingehült zu ſchauen,
Und die Hütte, die zerfiel, wieder glücklich aufzubauen,

Aller

Aller Kräuter Kraft zu wiſſen und die ſchon von hinnen fliehn
Zu betrübter Menſchen Freude wiederum zurück zuziehn.
Meine freundſchafftliche Bruſt läſt bey Deinen neuen Ehren
Worte voller Freudigkeit, ächter Treue Wünſche hören.
Was ich fühle gleicht der Regung die ein paar der Freunde fühlt
Wenn es ſich entzückt umarmet, wo der Weſt in Blumen ſpielt.
Du erweckſt mir ſolche Luſt: nicht betrügeriſche Blicke
Haften in entfernten Zeiten an den Glantz von Deinen Glücke,
Das die Wiſſenſchafft und Tugend ſtandhaft aufzubauen weiß.
Nun ſo wachſe bis zum Neide, Freund an Seegen, Ruhm und Preiß,
Jeder, dem durch Dich der Himmel neue Leibes Krafft gegeben,
Wird gewiß mit Sehnſucht wünſchen, ſo wie ich mit Dir zu leben.

Durch dieſe wenige Zeilen wünſchet ſeinem werthen Freunde ergebenſt Glück zu der erhaltenen Doctorwürde und empfielet ſich zu beſtändiger Freundſchafft, deſſelben gehorſamſter Diener und treuer Freund

G. v. Eickſtedt, Eques Pommeranus.

In ſich gekehrt dem Lerm entrißen,
Sich ſelbſt genung, nichts andern wißen,
Iſt Gold ſo ſchwartzer Schlamm entſtelt,
Allein, wie arbeitſame Bienen
Zu ſamlen um damit zu dienen,
Iſt eine Müh zum Wohl der Welt.

Wie rühmlich übten Deine Kräffte
O Freund, die nützlichen Geſchäffte,
Darin der Krancke Rettung weiß.
Ich ſehe ſchon für Dein Bemühen
Den Cranz um Deine Scheitel blühen,
Als einen wohlverdienten Preiß.

Voll Freude ruf ich Dir entgegen:
Dir folge Ehre, Ruhm und Seegen,
Dir Freund der alles Glückes werth!
Wie wird das Hertz von Freuden ſchlagen
Wenn mich in den entfernten Tagen
Der Ruff von Deinen Wohl belehrt.

Hierdurch ſtattete ſeinen werthen Freunde bey Erlangung der Doctorwürde ſeine ergebenſte gratulation ab, Deſſen gehorſamſter Diener

E. F. ab Eickſtedt, Eques Pommeranus.

Nim

Nim hin, mein Pylades! das Opffer reger Bruſt,
Sie ſchlägt voll Zärtlichkeit und treibt die ſanffte Luſt
In allen Adern fort. Dein Ruhm und Glücke grünet,
Mein Hertze jauchtzt Dir zu, wie Du um mich verdienet.
Mich nimt kein ſchwartzer Trieb zu Schmeicheleyen ein,
Nein! dieſen fluche ich, ich brauche keinen Schein
In Dir der Freundſchafft Glantz des Wiſſens Werth zu ſchildern,
Du ſelbſt bewähreſt Dich; weg mit entlehnten Bildern.
Kaum quälte mich vor dem des Fiebers jäher Schmertz,
Ich rief, Du kamſt, ich ſah Dein Mittleyds volles Hertz,
Du botheſt mir die Hand, und bald entfloh die Bürde,
Freund, daß Du wieder mein und ich der Deine würde.
Dein Glück iſt meine Luſt und was mein Wünſchen war,
Stelt ſich nunmehr erfült mit größrer Hoffnung dar.

Hierdurch wolte ſeinem werthen Freunde zu der erlangten Doctorwürde ſeinen ergebenſten Wunſch abſtatten, deſſelben gehorſamſter Diener

Coſſart, Nordhuſanus.

Der Aertzte Feind ward kranck; die Liebe für das Leben
Hieß ihn der Aertzte Kunſt gezwungen zu erheben.
Die Bothen eilen fort der Doctor kömt herein,
Bringt Artzeneyen mit, er ſchluckt ſie eiligſt ein;
Und kaum wallt reiner Blut in den geſunden Adern,
So will er um den Lohn mit den Galenus hadern;
Er ſchreibts dem Schickſahl zu und nicht der Artzeney,
Daß ſein gedrückter Leib nun aufgerichtet ſey.
Doch läſtre wie du wilt: Ein Mann der unverdroßen
Der Glieder Bau durchſchaut, der Säffte, Pulver, Sproßen
Und ihre Kräffte weiß, der jede Kranckheit kennt,
Die Urſach, ihre Art und Gegenmittel nennt,
Der in dem Wiſſen veſt, kan iedes Anfalls lachen,
Und zu Methuſalems ſich und die Schwächſten machen.
Dem folgt der Seegen nach, dem bleibt ein ächter Ruhm,
Der aus Verdienſt entſpringt, ein ſtetes Eigenthum.
Drum Freund erlaube mir, daß ich durch Deine Ehren
Die Dir Dein Fleiß erwarb darf meine Freude nähren.
So blühe immerdar im Wuchſe ächter Freund,
Und trotze Grab und Tod als ihr ſiegreicher Feind.

Hierdurch wolte ſeinem hochzuehrenden und werthgeſchätzten Freunde bey Erlangung der Doctorwürde gratuliren und ſich zu geneigten Andencken empfehlen, deſſelben aufrichtig ergebenſter Freund und Diener

Carl Lucas Mehler,

aus Bleicherode in den Hohnſteiniſchen, der G.G.Beſl.

* * *